

KAIN I JEGO DZIEDZICTWO

SOBOTA (PO POŁUDNIU) — 9 kwietnia

STUDIUM BIEŻĄCEGO TYGODNIA: Rdz 4,1-26; Hbr 11,4; Mi 6,7; Iz 1,11; 1 Kor 10,13; 1 J 3,12; Rdz 5,1-6,5.

TEKST PAMIĘCIOWY: „Wszak [twoje oblicze] byłoby pogodne, gdybyś czynił dobrze, a jeśli nie będziesz czynił dobrze, u drzwi czyha grzech. Kusi cię, lecz ty masz nad nim panować” (Rdz 4,7).

Po upadku ludzi i wygnaniu ich z Edenu *Księga Rodzaju* opisuje głównie narodziny i zgony, a to wszystko jako wypełnienie Bożych prorocत्व danych wcześniej. Będąc paralelnymi/podobnymi rozdziałami, 3. i 4. rozdział *Księgi Rodzaju* zawierają wiele wspólnych tematów i słów: opis grzechu (zob. Rdz 3,6-8; por. Rdz 4,8), przekleństwo *adamah* (hebr.) — *ziemi* (zob. Rdz 3,17; por. Rdz 4,11) oraz wygnanie (zob. Rdz 3,24; por. Rdz 4,12.16).

Celem tej paralelności jest podkreślenie wypełnienia tego, co nastąpiło wcześniej — prorocत्व i zapowiedzi danych przez Boga Adamowi i Ewie po ich upadku. Pierwsze wydarzenie po wygnaniu Adama jest pełne nadziei — są to narodziny jego pierwszego syna postrzegane przez Ewę jako spełnienie obietnicy zawartej w mesjańskim prorocत्वie (zob. Rdz 3,15). Ewa była przekonana, że jej pierworodny syn jest obiecany Zbawicielem.

Jednak kolejne wydarzenia — zbrodnia Kaina, zbrodnie Lamecha, skrócenie okresu życia ludzi i narastająca nikczemność — są wypełnieniem przekleństwa z 3. rozdziału *Księgi Rodzaju*.

Jednak nawet wówczas pozostawała jeszcze nadzieja.

Przeczytaj Rdz 4,1-2. Czego dowiadujemy się z tych wersetów o narodzinach dwóch braci?

Pierwszym wydarzeniem zapisanym przez Mojżesza po wygnaniu Adama i Ewy z Edenu są narodziny Kaina. W hebrajskim tekście Rdz 4,1 słowo Jahwe (Pan) jest bezpośrednio związane ze słowem *mężczyzna*. Dosłowne tłumaczenie słów wypowiedzianych przez Ewę brzmi następująco:

— Nabyłam mężczyznę, prawdziwie samego Pana.

To dosłowne tłumaczenie sugeruje, że Ewa dobrze zapamiętała mesjańskie proroctwo z Rdz 3,15 i uwierzyła, że urodziła Zbawiciela, Pana. „Przyjście Zbawiciela zostało przepowiedziane już w Edenie. Gdy Adam i Ewa po raz pierwszy usłyszeli tę obietnicę, oczekiwali jej szybkiego wypełnienia się. Radośnie powitali swego pierworodnego syna, żywiąc nadzieję, że to właśnie on jest Wybawicielem”⁸.

W rzeczy samej Kain jest centralną postacią opowiadania. Jest nie tylko pierworodnym synem, którego rodzice niemal czcili. W tym rozdziale jest jedynym z braci, który zabiera głos. Podczas gdy Ewa z entuzjazmem skomentowała narodziny Kaina, nie zanotowano żadnego jej oświadczenia w związku z narodzinami Abla, co odróżnia je od narodzin Kaina. Autor lakonicznie sprawozdaje, że Ewa „urodziła jeszcze...” (Rdz 4,2).

Imię Kain pochodzi od hebrajskiego czasownika *qanah*, który oznacza *nabywać* i sugeruje pozyskanie czegoś cennego i mocnego. Z drugiej strony hebrajskie imię Hewel, tłumaczone jako Abel, oznacza *tchnienie* (zob. Ps 62,10; 144,4) i sugeruje ulotność, pustkę, brak substancji. To samo słowo *hewel* w Koh 1,2 zostało przetłumaczone jako *marność* (BW) czy *powiew* (BI). Choć nie powinniśmy czytywać w te krótkie wersety więcej, niż naprawdę zawierają, bardzo prawdopodobne jest to, że Adam i Ewa pokładali nadzieję wyłącznie w Kainie, bo wierzyli, że to on, a nie jego brat, jest obiecany Mesjaszem.

Jakie rzeczy w naszym życiu, które są prawdziwie *hewel*, traktujemy tak, jakby były znacznie ważniejsze? Dlaczego niezwykle istotne jest to, byśmy wiedzieli, co naprawdę jest ważne, a co nie?

⁸ Ellen G. White, *Życie Jezusa*, wyd. 16, Warszawa 2018, s. 22.

Różnica między Kainem i Ablem odzwierciedlona w ich imionach dotyczyła nie tylko ich osobowości. Przejawiało się to także w ich zajęciach. Podczas gdy Kain „uprawiał rolę” (Rdz 4,2), co wymagało ciężkiej fizycznej pracy, Abel „był pasterzem trzód” (Rdz 4,2), co wymagało wrażliwości i współczucia.

Kain zajmował się pozyskiwaniem płodów ziemi. Abel natomiast doglądał stada owiec. Te dwa zajęcia nie tylko wyjaśniają naturę dwóch ofiar (płody rolne od Kaina i baranek od Abła), ale także wskazują dwie różne postawy psychologiczne i mentalności związane z tymi ofiarami: Kain pracował, by *pozyskać* płody, które uprawiał, podczas gdy Abel uważnie *strzegł* owiec, które otrzymał.

Przeczytaj Rdz 4,1-5 i Hbr 11,4. Dlaczego Bóg przyjął ofiarę Abła, a odrzucił ofiarę Kaina? Jak możemy to zrozumieć?

„Bez przelania krwi grzech nie może być odpuszczony, [Kain i Abel] mieli więc okazać swą wiarę w krew Chrystusa jako w obiecanie odpuszczenie przez składanie w ofierze pierwotnych zwierząt ze stada. Poza tym pierwociny plonów ziemi miały być składane Panu w ofierze dziękczynnej”⁹.

Podczas gdy Abel dostosował się do Bożego pouczenia i ofiarował plony rolne (hebr. *minchah*) jedynie jako dodatek do całopalnej ofiary ze zwierzęcia, to Kain sprzeciwił się temu wymogowi. Nie ofiarował zwierzęcia, ale wyłącznie plony rolne (hebr. *minchah* — *dar z plonów rolnych*). Był to akt jawnego nieposłuszeństwa i wyraz postawy przeciwnej do postawy jego brata. Ta historia jest często przytaczana jako klasyczny przykład zbawienia przez wiarę (Abel i krwawa ofiara) w przeciwieństwie do próby zapracowania na zbawienie przez uczynki (Kain i plony rolne).

Choć ofiary te musiały mieć duchowe znaczenie, to jednak nie miały żadnej magicznej mocy. Były zawsze wyłącznie symbolami i obrazami wskazującymi na Boga, który zapewniał grzesznikowi nie tylko doczesne życie, ale także i wieczne odkupienie.

Przeczytaj Mi 6,7 i Iz 1,11. Jak możemy zastosować w naszym życiu i wielbieniu Boga zasadę wyrażoną w tych wersetach?

⁹ Ellen G. White, *Wybrańcy Boga*, wyd. 2, Warszawa 2018, s. 41.

Przeczytaj Rdz 4,3-8. Jaki proces doprowadził Kaina do zamordowania brata? Zob. także 1 J 3,12.

Reakcja Kaina jest dwojaka: „Kain rozgniewał się bardzo i zasępiło się jego oblicze” (Rdz 4,5). Wydaje się, że Kain skierował swój gniew ku Bogu i Ablowi. Rozgniewał się na Boga, gdyż sądził, że padł ofiarą niesprawiedliwości. Rozgniewał się też na Abła, bo mu zazdrościł. Czego? Czy samej ofiary? Z pewnością coś więcej działo się poza sceną niż to, co zostało ukazane w biblijnym tekście. Cokolwiek to było, Kain był przynębiony, gdyż jego ofiara nie została przyjęta.

Dwa pytania Boga zawarte w Rdz 4,6 dotyczą dwojakiego stanu Kaina. Zwróć uwagę, że Bóg nie oskarża Kaina. Podobnie jak to było wcześniej w przypadku Adama, Bóg zadaje pytania nie dlatego, iżby nie znał odpowiedzi, ale dlatego, że pragnie, by Kain wejrzał w siebie i zrozumiał przyczynę swojego stanu. Jak to jest zawsze, Pan dąży do pojednania z upadłym człowiekiem, nawet jeśli ten wprost Go zawiódł. Po zadaniu pytań Bóg daje radę Kainowi.

Po pierwsze Bóg wzywa Kaina, by „czynił dobrze” (Rdz 4,7) i zachowywał się we właściwy sposób. Jest to wezwanie do skruchy i zmiany życiowej postawy. Bóg obiecuje Kainowi, że wtedy zostanie on zaakceptowany i otrzyma przebaczenie. W pewnym sensie Bóg mówi, że Kain może znaleźć Jego przychyłność, ale na Jego warunkach, a nie na warunkach Kaina.

Z drugiej strony, „jeśli nie będziesz czynił dobrze, u drzwi czyha grzech. Kusi cię, lecz ty masz nad nim panować” (Rdz 4,7). Rada Boża wskazuje korzeń grzechu, a ten tkwi w samym Kainie. Bóg radzi Kainowi, wskazując mu drogę, którą powinien pójść.

Druga rada Boga dotyczy postawy wobec grzechu, który czyha u drzwi i kusi człowieka. Bóg zaleca opanowanie:

— Ty masz nad nim panować.

Tę samą zasadę podkreśla Jakub, gdy wyjaśnia, że „każdy bywa kuszony przez własne pożądliwości, które go pociągają i nęcają” (Jk 1,14). Ewangelia oferuje nam obietnicę nie tylko przebaczenia grzechu, ale także zwycięstwo nad nim (zob. 1 Kor 10,13). Ostatecznie Kain mógł winić za swój grzech wyłącznie siebie. Czy nie dotyczy to nas wszystkich?

Czego ta smutna historia Kaina uczy nas o wolności wyboru i o tym, że Bóg nie przymusza nas do posłuszeństwa?

Przeczytaj Rdz 4,9-16. Dlaczego Bóg zadał pytanie:

— „Gdzie jest brat twój Abel?” (Rdz 4,9).

Jak grzech Kaina wiąże się z tym, że stał się on „tułaczem i wędrowcem na ziemi” (Rdz 4,12)?

Pytanie Boga skierowane do Kaina jest echem Jego pytania skierowanego do Adama w Edenie:

— „Gdzie jesteś?” (Rdz 3,9).

To echo sugeruje powiązanie między grzechem w Edenie i grzechem Kaina — późniejszy grzech (Kaina) był wynikiem poprzedniego grzechu (Adama).

Jednak Kain nie zamierzał przyznać się do grzechu. W przeciwieństwie do Adama, który tylko początkowo usiłował obwinić kogoś innego, Kain wyparł się odpowiedzialności za swoje czyny. Otwarcie sprzeciwił się Bogu, który nie zwlekał z konfrontacją. Gdy Bóg zadał trzecie pytanie: „Cóżżeś to uczynił?” (Rdz 3,9), nie czekał nawet na odpowiedź mordercy. Przypomniał Kainowi, że wie wszystko, gdyż głos krwi Abła doszedł do Niego z ziemi (zob. Rdz 4,10), co miało oznaczać, że Bóg wie o zbrodni Kaina i nie zamierza patrzeć na nią przez palce. Abel wrócił do prochu ziemi, co jest bezpośrednim ogniwem nawiązującym do upadku i tego, co Pan zapowiedział Adamowi (zob. Rdz 3,19).

Przeczytaj Rdz 4,14. Co oznaczają słowa Kaina: „Muszę ukryć się przed obliczem twoim”?

Ponieważ krew Abła została wylana na ziemię, ta miała być odtąd przeklęta po raz kolejny (zob. Rdz 4,12). Wskutek tego Kain został skazany na los uciekiniera, który przebywał z dala od Boga. Dopiero gdy Kain usłyszał Boży wyrok, uświadomił sobie znaczenie obecności Boga. Zrozumiał, że bez obecności Boga jego życie będzie w niebezpieczeństwie. Choć Kain z zimną krwią zamordował swojego brata i trwał w jawnym buncie, Pan nadal okazywał mu miłosierdzie. Nawet gdy „odszedł Kain sprzed oblicza Pana” (Rdz 4,16), Bóg wciąż go chronił. Nie wiemy, czym był *znak* (zob. Rdz 4,15), za pomocą którego Bóg wyodrębnił Kaina wśród innych ludzi, ale był on znakiem łaski Boga wobec niego.

„Ukryć się przed obliczem twoim” (Rdz 4,14) — kto może się ukryć przed Bogiem? Ktoś, kto próbuje to uczynić, musi być w tragicznej sytuacji. W jaki sposób my, grzesznicy, możemy uniknąć takich rozpaczliwych działań?

Przeczytaj Rdz 4,17-24. Jakie było dziedzictwo Kaina i jak jego zbrodnia otworzyła drogę do coraz głębszego znikczemnienia ludzkości?

Prapraprawnuk Kaina, Lamech, nawiązał do zbrodni Kaina w kontekście własnych zbrodni, którymi się chlubił. To porównanie zbrodni Kaina i zbrodni Lamecha jest bardzo pouczające. Podczas gdy Kain wstydliwie ukrywał swoją zbrodnię, to Lamech chełpił się swoimi okrutnymi czynami, a nawet opiewał je w pieśni (zob. Rdz 4,23-24). Podczas gdy Kain rozumiał, że jego los zależy od miłosierdzia Boga, to Lamechowi nawet nie przychodziło to do głowy. Podczas gdy Bóg zapowiedział siedmiokrotną pomstę za krzywdy wyrządzone Kainowi, to Lamech zamierzał mścić się na swoich wrogach 77 razy (zob. Rdz 4,24), co świadczy że był zdolny do uświadomienia sobie swojej winy.

Ponadto Kain miał jedną żonę — był monogamistą (zob. Rdz 4,17), zaś Lamech wymyślił poligamię, jako że *Pismo Święte* zaznacza, iż „pojął sobie dwie żony” (Rdz 4,19). Wzmoczenie i wysławianie zła niewątpliwie wpłynęło w istotny sposób na następne pokolenia Kainitów.

Po opisie zła szerzącego się w rodzie Kaina tekst biblijny przechodzi do wydarzenia, które miało przeciwdziałać sytuacji rozwijającej się wśród Kainitów. „I obcował Adam jeszcze raz z żoną swoją” (Rdz 4,25), po czym urodził się im Set nazwany tak przez Ewę na znak, że Bóg dał im innego potomka w miejsce Abla. (Historia Abla poprzedza więc historię Seta).

Imię Set pochodzi od hebrajskiego czasownika *aszit* — *położyć* (zob. Rdz 3,15 BG), rozpoczynającego pierwsze proroctwo dotyczące Mesjasza. Mesjasz miał się urodzić w rodzie Seta. Tak więc tekst biblijny zawiera zapis mesjańskiej linii, począwszy od Seta (zob. Rdz 5,3) poprzez Henocha (zob. Rdz 5,21) i Metuszelacha aż do Noego (zob. Rdz 6,8).

Wyrażenie „synowie Boży” (Rdz 6,2) odnosi się do rodu Seta, gdyż Setyci mieli zachować obraz Boga (zob. Rdz 5,1.4). W przeciwieństwie do nich wyrażenie „córki ludzkie” (Rdz 6,2) wydaje się mieć negatywne znaczenie, gdyż oznacza potomstwo tych, którzy byli na podobieństwo ludzi, a nie na podobieństwo Boga. Niestety, pod wpływem owych *córek ludzkich* synowie Boży wzięli „sobie za żony te wszystkie, które sobie upatrzyli” (Rdz 6,2), a wtedy ludzkość zaczęła zmierzać w niewłaściwym kierunku.

Przeczytaj Rdz 6,1-5. Oto mocne świadectwo zepsucia powodowanego przez grzech! Dlaczego powinniśmy czynić wszystko, co możemy w mocy Bożej, by pozbyć się grzechu z naszego życia?

DO DALSZEGO STUDIUM

Powtórzone wyrażenie *Henoch chodził z Bogiem* (zob. Rdz 5,22.24), oznacza bliską i codzienną więź z Bogiem. Ta więź była tak szczególna, iż „zabrał go Bóg” (Rdz 5,24). To wyrażenie jest wyjątkowe w genealogii potomków Adama i nie jest argumentem na rzecz natychmiastowego życia po śmierci dla tych, którzy *chodzą z Bogiem*. Zwróć uwagę na to, że Noe także chodził z Bogiem (zob. Rdz 6,9), ale umarł, jak inni ludzie, w tym Adam i Metuszelach. Ciekawe jest to, że nie podano żadnego uzasadnienia dla szczególnej łaski, jaka spotkała Henocha.

„Henoch stał się kaznodzieją sprawiedliwości głoszącym ludziom to, co mu Bóg objawił. Ci, którzy bali się Pana, szukali świętego męża, by uczyć się od niego i modlić się wraz z nim. Henoch pracował także publicznie, niosąc Boże poselstwo do wszystkich, którzy chcieli słuchać słowa ostrzeżenia. Jego działalność nie ograniczała się jedynie do Setytów. W ziemi, w której Kain ukrył się przed Panem, prorok Boży ujawniał wzbudzające zdumienie sceny, które ukazano mu w widzeniach. Mówił:

— »Oto przyszedł Pan z tysiącami swoich świętych, aby dokonać sądu nad wszystkimi i ukarać wszystkich bezbożników za wszystkie ich bezbożne uczynki, których się dopuścili« (Jud 1,1415)¹⁰.

PYTANIA DO DYSKUSJI

1. Dlaczego Kain zabił swojego brata? Przeczytaj poniższy komentarz amerykańskiego pisarza Eliezera Wiesela (1928-2016): „Dlaczego to uczynił? Być może pragnął zostać sam — jako jedyny syn, a po śmierci rodziców — jako jedyny człowiek. Sam jak Bóg i przypuszczalnie sam w miejscu Boga. (...) Kain zabił, by stać się Bogiem. (...). Kto stawia się w miejscu Boga, kończy mordowaniem ludzi”¹¹. Nawet jeśli nie jesteśmy mordercami, jak musimy dbać o to, by nie naśladować postawy Kaina?

2. Porównaj długość życia przedpotopowych patriarchów (zob. 5. rozdział *Księgi Rodzaju*) z długością życia patriarchów popotopowych. Jak możemy wyjaśnić gwałtowne skrócenie się średniej długości życia? Jak ta szybka degeneracja (zwyrodnienie) ludzkości przeczy twierdzeniom współczesnego darwinizmu?

¹⁰ Ellen G. White, *Wybrańcy Boga*, wyd. 2, Warszawa 2018, s. 52.

¹¹ Elie Wiesel, *Messengers of God: Biblical Portraits and Legends*, Nowy Jork 1976, s. 58.